

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . 40.— franci.
 Telefon
 Nr. 750.
 pentru oraș și interurban

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.

Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Serbia.

București, 26 Iulie.

Astăzi, după desfășurarea atâtor evenimente importante, pe aceeaș temă seculară a *problemei orientale*, se poate afirma aproape cu certitudine că nici unul din popoarele mici emancipate de sub Turci, nu au înțeles complet și dela început rostul lor, în cadrul acestei mari probleme istorice.

Faptul că România și Serbia au ajuns la independență la aceeaș epocă, lăsând pe Bulgari și pe toate populațiile creștine din jurul Constantinopolului, afară de Greci, în dependență de Turci, trebuie înțeles în calculele marilor puteri interesate în Orient, numai ca o stăvilire prin state eterogene a expansiunii Rusiei și Austriei, către aceeaș mare din sud: marea Egee.

Existența acestor regate a fost astfel pusă în funcțiunile de existență Turcilor la Constantinopol.

Această soluțiune a problemei orientale, impusă de congresul dela Berlin, a devenit însă insuficientă și a dat naștere crizei actuale, pentru două motive:

1. Desvoltarea extraordinară a puterii și a populațiunii imperiului german, a făcut din Germani apărătorii imperiului turcesc, ca fiind forma cea mai potrivită pentru expansiunea lor în Asia-mică.

Tendențele seculare ale Austriei la moștenirea turcească, au trebuit să facă loc interesului superior german de menținere a imperiului turcesc.

Regatele tampon, *România și Serbia*, oreiate la Berlin, în vremea când *Bismark* nu dădea nici oasele unui soldat pomeranian pentru toată cheștiunea Orientului, și-au pierdut menirea lor istorică de îndată ce formidabila alianță austro-germană, a luat asupra ei garantarea menșinerii Turcilor la Constantinopol;

2. Respingerea Rușilor din extremul Orient, a avut drept urmare fierească întoarcerea Rusiei în Balcani, unde de astădată ea găsea deopotrivă de interesați la distrugerea imperiului turcesc pe însăși Englezii, pentru a opri stabilirea Germanilor în Asia-mică și a-și asigura astfel stăpânirea Egiptului și a Indiilor.

Reîntoarcerea Rușilor în Balcani s'a manifestat printr'o reînviere puternică a tendințelor iredente la popoarele balcanice. În *Serbia* aceste tendințe erau îndreptate atât în contra Turciei cât și contra Austro-Ungariei.

Increderea pe care le-o inspira Sârbilor dependența lor de Ruși a fost pe punctul de a duce la un războiu cu Austro-Ungaria încă din 1909, cu ocazia anexării Bosniei și Herțegovinei.

Este de neînțeles pentru cine nu cunoaște relațiunile sârbo-ruse cum s'a putut ca un popor mic de abia 2 milioane de oameni, să se fi gândit vreodată la un războiu cu Austro-Ungaria.

Influența rusă în Serbia a devenit în ultimul timp atât de mare, încât Rusia putea dispune de Serbia cu mai multă eficacitate decât de o gubernie a ei proprie lipsită de energie și spiritul de jertfă pe care-l dă cultivarea și exaltarea sentimentului național.

Lipsa unei aristocrații avute, care să introducă în viața publică sârbă odată cu libertățile constituționale și o disciplină socială, o ierarhie tradițională și care să modereze ușurința și violența primitivă a oamenilor prea noi precum și o nenorocită rivalitate sanguinară dela domnie, au făcut din Serbia un mediu excelent pentru interesele rusești în Orient.

Mijloacele prin cari Rusia a ajuns la acest rezultat, au fost exaltarea sentimentului național, printr'o bogată subvenționare a organelor de propagandă și a oamenilor politici populari, având ca temă dizolvarea Austro-Ungariei și ridicarea Serbiei la rangul de mare putere.

În ardoarea lor națională, Sârbii au confundat, în ultimul timp, cauza lor cu cauza Rusiei, și de aceea nu e de mirare dacă un *Nicolae Pașici* însuș, actualul prim-ministru și ministru de externe, acoperit de glorie, se găsește trecut în documentele secrete publicate de *Leonoff*, ca un respectabil pensionar al diplomației ruse la Dunăre.

Rolul pe care Serbia l'a îndeplinit în ultimul timp, pentru revendicările ei naționale, dar de fapt ca armată de avangardă rusă, în rezolvirea problemei orientale, este în adevăr prodigios. Sârbii au alcătuit Liga balcanică, prin înțelegeri separate cu Bulgarii și cu Grecii, puse sub înaltul patronaj al țarului Rusiei, reușind a angaja și pe Bulgari și pe Greci, nu numai contra Turcilor ci și contra Austro-Ungariei și a României.

Opera de isgonire a Turcilor din peninsula odată terminată, iar teritoriul și populația Serbiei dublată, Sârbii nu s'au pus la munca

Ion Marșia.

La masa asta de redacție, unde m-a aruncat viața, m-a găsit trista veste a morții tale, drag prieten!... Și pe-o clipă silueta ta, mi-a apărut înaintea ochilor, ca acum vr-o doi ani, când într'o seară posomorită ne-am despărțit pentru totdeauna, într'o gară, la Viena. Te-ai întors atunci acasă și numai câte-un rând două, îmi aduceau vești dela tine. După multă tăcere, în primăvara trecută m-a aflat aici o scrisoare din Lipsca, în care îmi scriai între altele, multe lucruri frumoase despre profesorul tău Max Reger. Au urmat apoi câteva corespondențe pentru „Românul”, despre viața muzicală de acolo și în urmă... tăcere... Și multă vreme n'am mai știut nimic despre tine...

Intr'o zi, într'un târziu, mă află o altă scrisoare în care plutea încredere, încredere fără margini și toți fiorii unor visuri îndrăznețe, ce se apropie de realizare.

Mă umplură de bucurie, bucuriile și nădejțile tale, în zilele acelea în cari un spleen mortal mă apăsa ca o mantie de plumb și-mi oprea condeiul pe hârtie, în zilele acelea, când totul în mine părea rece și mort, rece, rigid și fără nici un înțeles. Și la scrisoarea aceea am răspuns, ca unul care-și pregătește sinuciderea, și-am răspuns că vreau să plec undeva departe, în vr'o țară necunoscută, într'un deșert, ori să

mă pierd pentru totdeauna în vr'un Babylon modern, unde nimeni nu te întreabă de unde vii și cine ești. Îți scriam că vreau să mă afund într'un monstruos oraș, unde sfidând viața și mizeriile, să-mi mint zilele cu reverii trândave și cu fantezii, cu fantezii bizare, voluptoase, otrăvitoare, cu fantezii fără pereche...

În pragul războiului te-am anunțat, că vreau să trec la București, să rămân acolo și solitar în mulțime, să-mi aștept impasibil sfârșitul, la vr'o masă de birou. Și tu te-ai grăbit să-mi răspunzi și să mă mustri. Îmi dădeai sfatul să rămân aici, căci — spunea tu — dincolo e altă lume, cu care n'am nimic comun și voi muri acolo în mizerie. Și nu m'am dus, am rămas aici, într'o lume care mi-e tot așa de străină, dar te-ai dus în schimb tu, te-ai dus tu pentru a cădea jertfă în locul meu, după ce ai golit paharul tuturor chinurilor pe cari le poate suporta un om.

Te-ai dus în orașul acela sgomotos, te-ai dus plin de iluzii, să-ți continui munca și-ai muncit ca'n totdeauna, de când bieții tăi părinți te-au trimis la școlile Reghimului, apoi la ale Blajului și mai departe. Și nu demult într'o zi, comisiunea „Premiului Enescu”, a premiat între alte lucrări și o simfonie a ta. Acest succes a trecut ca un fulger în noapte, peste viața ta de chinuri, peste zilele tale numărare. A urmat apoi spitalul, spitalul trist, cu liniștea lui de

mormânt, spitalul care seamănă cu cele din orașul, unde am fost împreună și pe cari le-ai cunoscut atât de bine. Zile triste vei fi avut tu acolo. Nimeni nu va fi venit să te vadă, să-ți spue o vorbă, în clipele când te stingeai încet, când capul tău palid stătea rigid pe pernele albe. Nimeni nu va fi venit să te vadă, căci lumea noastră grăbită se ferește de bolnavi, cum se ferește de cerșitori și-apoi distracții sunt doar atâtea.

Când zăceai greu bolnav într'un spital la Viena, șase luni dearândul nici un prieten, nici un cunoscut n'a venit să te vadă... Dar nu, venea totuș cineva: un bun profesor, un om cum nu se întâlnesc des în societatea de azi, venea la tine să te vadă, să te mângăe. Ore întregi stătea lângă patul tău, ca un părinte.

Acolo la spitalul Colțea vei fi fost singur și părăsit, ca un anahoret muribund într'un pustiu.

Stau acum și mă întreb, ce s'a ales din munca ta, care creștea ceas cu ceas, zi cu zi, cu o aviditate crescândă?!... Ce s'a ales dragă, din toate visurile tale?!...

Câteva note încântătoare, ce nu te mai mulțameau și nimic mai mult!...

După șase ani petrecuți la conservatoriile din Viena și Lipsca, ai ajuns într'o zi în slujba de corector la „Monitorul Oficial Român” și de acolo la spitalul Colțea.

grea și îndelungată de organizare, ci au continuat cu aceeași intensitate agitațiunea pentru întregirea neamului, de astădată, exclusiv contra Austro-Ungariei, fără nici o preocupare de nevoile bugetului și mai ales ale armatei ieșite de curând din două grele răboaie.

Eroismul cu care Serbia a luptat în actualul războiu este într'adevăr minunat; ușurința însă cu care ea a crezut că e vorba de împărțirea Austro-Ungariei după naționalități și orbirea cu care ea s'a năpustit într'o luptă pe care o credea sfântă, când de fapt nu era vorba decât de împărțirea Turciei, o chestiune în care ea nu mai putea avea nici un interes, în urma războaielor balcanice, îi va aduce de sigur cele mai crude desamăgiri.

Consimțământul Rusiei ca Italia să înlocuiască Austria pe coasta răsăriteană a Adriaticei, a fost primul semnal de chemare a Sârbilor la realitate. Intre Italia, impusă de Rusia și între Austria, nimic nu poate face pe Sârbi să prefere pe Italia.

De altfel, pasul făcut de Sârbo-Muntengreni în Albania e hotărâtor în privința relațiilor sârbo-italiene.

Depinde acum de abilitatea diplomației vieneze, pentru ca prin sacrificii binemeritate de acest popor viteaz, să transforme ura tradițională a Sârbilor în apropiere.

Totuș este foarte greu de imaginat o asemenea apropiere; propaganda rusă a prins atât de adânc în Serbia încât cu actualii guvernanți și cu actuala dinastie cari au în favoarea lor gloria războaielor balcanice și rezistența eroică din acest războiu, o schimbare de front ar fi o adevărată minune, și ar

Te-a omorât mizeria și munca.

Notele magice ca niște iele te-au prins în hora lor seducătoare și tu nu te-ai mai gândit la sănătate. Te obseda mereu ceva mare, înfiorător de voluptuos și de mare... Și-ai mers orbeste în urmărirea aceluia vis halucinat. Un pas... doi... mai departe și himera se depărta mereu... Treptele s'au rupt sub pașii tăi și orașul, care visai să te primească sărbătorește, pe scena unei opere românești, te-ai primit cu „Monitorul Oficial” și cu spitalul Colțea, pentru a te trimite apoi într'un cimitir, unde va la marginea orașului, într'un mormânt rece, într'un mormânt ca al unui cerșitor.

O, n'ai fost nici tu, din rassa celor meniți să trăiască bine!...

N'ai avut puterea de-a sfida, n'ai avut curajul de-ai face cu coatele drum prin mulțime. De-ai fi fost altcum, ai fi putut poate trăi fericit pe urma notelor. Dar tu ai fost modest, bun și cinstit și asta a fost nenorocirea ta!...

Și-acum — fără a mai avea lipsă de sprijinul nimănui — dormi departe, departe de părinții tăi, departe de mama ta nemângăiată, care până la moarte va deplânge în chinuri pe fiul ei unic. În cășcioara unde ea plângând să gândește zi și noapte la tine, tu nu te vei mai întoarce biet prieten, niciodată, niciodată!...

Vorba ta blândă n'o s'o mai audă ea, și într'o zi va împietri de dureri plângându-te pe tine. Numai fantoma ta va mai rătăci în preajma casei părintești și în nopțile pustii va privi pe ferestrele strâmte, iar biata ta mama tresărind din somn, crezând că vii acasă, va sări să-ți deschidă... Dar nu vei fi tu și ea va plânge, va plânge și pe perna udă, va adormi iar, cu gândul la tine.

Și tu vei dormi în mormânt, vei dormi și nici când nu te vei mai întoarce între noi.. Iar orașul acela e așa departe de mama ta și de mine, și nu va avea cine să-ți sarnene flori pe mormânt!...

Arad, 28 Iulie.

(A. C.)

dovedi la Sârbi aptitudini politice la înălțimea celor războinice.

În marea încrucișare de interese germano-ruse în Balcani, cari formează fondul războiului actual în Orient, singuri *Bulgarii* par a fi înțeles clar situația lor. Sârbii abia acum, în urma pretențiilor italiene sprijinite de Rusia au ajuns în perioada chinuitoare a nedumeririi, datorită faptelor neprevăzute și abia acum caută să dea politicii lor un caracter pur sârbesc.

St.

Domnul Birăuțiu et Comp. — neliniștiți.

Arad, 29 Iulie.

Facem parte dintr'un neam, care și-a făcut și-și face superb datoria pe atâtea teatre de luptă și deci n'avem nevoie, domnule Birăuțiu et Comp., să ne dovedim patriotismul prin comunicate și prin manifestații gălăgioase. Nu vrem să ne susținem patriotismul cu ode închinete ministrilor, grofilor, fișpanilor, solgabiraclor, notarilor și jandarmilor. Nu vrem ca în fiecare dimineată și în fiecare seară să dăm câte un comunicat de fidelitate, după metoda clienților din vechiul imperiu roman.

D-ta, domnule Birăuțiu, n'ai decât s'o faci. Nu îți vom pune bețe în roate, te asigurăm!... Fiecare își aranjează afacerile cum crede de bine, iar noi, spectabile domnule Birăuțiu, vrem să rămânem cu patriotismul nostru taciturn și mai puțin diplomatic. Nu suntem gazetari de „high-life” și mai păstrăm încă sinceritatea sălbatică moștenită de la părinți.

„Epoca” i s'a spus cuvântul din urmă prin comunicatul comitetului nostru de redacție. (Nr. 146.) Ia domnule Birăuțiu acel comunicat, cetește-l și mai slăbește-ne cu bănuielele!... D-ta însă vrei să crezi că nu suntem buni patrioți. Se poate!... N'ai decât să cauți noduri în papură și să arăți cu degetul!... Ne așteptăm la toate!...

D-ta mai spui domnule Birăuțiu, că „Epoca” jubilează cetind comunicatul nostru. Nu știu ce scrie „Epoca” și comentarele ei nu ne importă. Frații din regat nu trăesc zile grele cum trăim noi și deci pot să-și permită luxul discuțiilor și polemicilor interminabile. Noi vă lăsăm acest rol d-niilor voastre, căci după cât vedem vă fac deosebită plăcere — și poate și mai mult — hărțuielele ou zierele de dincolo de munți.

Puteti să scrieți orice vreți, noi niciodată nu vă vom mai răspunde.

Importanța stăpânirii Prutului.

V.

(Sfârșit).

Diferința costului de transport este întotdeauna în favoarea transportului pe apă, lucru dovedit în practică, și aceasta explică silința tuturor popoarelor de a găsi drumuri pe apă. Cu cât accesul la marea liberă se va putea face mai cu înlesnire pe râuri sau canale de apă, cu atât mai multă înlesnire de progres va avea țara.

Importantele avantagii ale navigațiunii vor da o repede dezvoltare construcțiunii de vase, mai cu seamă că casele de transport costă cu mult mai puțin decât materialul rulant al căilor ferate, iar întreținerea costă de asemenea cu mult mai puțin. Costul unui șlep modern de 30 de vagoane capacitate, nu se urcă la 30.000 lei, pe când 30

de vagoane normale de cale ferată costă cel puțin 200.000 lei. Ținând seamă de proporția costului materialului rulant pe drumul de fer și cel de pe apă, cum și de cheltuielile de întreținere și tracțiune, cari stau în aceeași proporție, este ușor de înțeles de ce e mai convenabilă calea pe apă decât cea pe uscat. Afară de aceasta și mai cu seamă în România nu e atât de ușor de a se obține 30 de vagoane cât ar fi de a se găsi un șlep de aceeași sau de altă capacitate. Câtă înlesnire pentru comerț, care nu ar mai avea nevoie de intervențiuni, protecții, sau alte mijloace puțin comode, pentru obținerea câte unui vagon!

De fapt, pentru executarea unui transport pe cea mai lungă distanță din susul Prutului până la Galați, socotind atât zilele de ducere și întoarcere, de încărcare și descărcare, ar fi necesare numai 20 de zile deși pentru stabilirea prețului de transport noi am socotit 30 de zile întrebuințate. Pentru stațiunile mai apropiate de gura Prutului bine înțeles că încă mai puține zile ar fi necesare pentru executarea transportului, și anume în raport cu scurtimea distanței, așa că socotindu-se 250—270 de zile libere pentru navigație (restul fiind periculos din cauza înghețului) se vede că un vas va putea executa pe an dela 8 până la 12 și chiar 14 voiajuri, ridicând o cantitate de 240—360 și chiar 420 de vagoane de cereale sau alte produse. Chiar numai vasele mici de lemn și primitive acum aflătoare pe Prut ar putea ridica pe an câteva zeci de mii de vagoane de marfă. Adăugându-se însă o flotilă de vase moderne, de felul celor construite de serviciul de navigațiune al statului, foarte curând și lesne s'ar produce o descongestionare a căilor ferate în Moldova, ceea ce va avea repercusiune și asupra restului rețelei din țară. Numai asemenea ușurare ne va da răgaz să acoperim în măsura necesară lipsurile, și va îngădui o radicală îndreptare. Pe zi ce trece nevoile țării cresc și noile cumpărături de vagoane, locomotive și construcții de linii nu acoperă decât strictul necesar în aceeași măsură, în care crește cererea, dar o remediere a lipsurilor generale e departe de a se produce.

Una din urmările înființării unui trafic regulat pe Prut va fi creșterea de șantieri la Galați pentru construcția vaselor. În prezent există un șantier particular la Galați pentru reparația vaselor maritime cât și pentru construcția șlepurilor, deosebit de arsenalul marinei militare, dar acest șantier împreună cu cel al statului dela Turnu-Severin nu pot face față tuturor cerințelor, mai cu seamă că și acum multe din vasele particulare ale firmelor din porturile noastre sunt construite la Budapesta.

Construcția vaselor fluviale sau pentru râuri, fiind ușoară, se vor putea lesne înființa și alte șantieri, cari vor da de lucru unui însemnat număr de meseriași, contribuind astfel la dezvoltarea industriei mari în țară.

Această ramură de activitate este de mare importanță căci deși instituțiunea șantierului dela Galați nu se bucură de avantaje deosebite, — spre deosebire de fabricile de zahăr etc. — a ajuns la o mare dezvoltare, întru cât se pot executa acolo construcțiuni noi de vase fluviale ca și orice reparațiuni de vase maritime. Un asemenea șantier dă de lucru unui întreg cartier de lucrători, mecanici, funcționari și ingineri.

Odată cu deschiderea unei navigațiuni regulate pe Prut se va simți mai multă nevoie de înmulțirea acestor instituțiuni industriale, și inițiativa pentru aceasta nu va lipsi după cum nu va lipsi nici inițiativa comercianților de a-și plasa parte din capitaluri în vasele necesare comerțului de acest fel.

Este dela sine înțeles că pentru a ajunge la acest scop, este neapărată trebuință ca Basarabia să intre în stăpânirea noastră. În tovarășia Rusiei este exclus ca să putem ajunge la un rezultat real, deoarece tocmai pentru ca să se facă acest râu navigabil există convențiune specială, care a rămas literă moartă. Ori câte asigurări ne-ar da acum Rusia sub presiunea marilor înfrângerii ce suferă pe tot frontul nu vom ajunge la nici un rezultat dacă nu vom avea în stăpânirea noastră efectivă Basarabia.

M.

Refugiații români ardeleni.

— O lecție bună. —

Din București ni se comunică următoarele observații interesante relativ la situația războinicilor și a dezertorilor militari din Ungaria și Ardeal, refugiați în România dela izbucnirea războiului:

Dela o vreme încoace acești refugiați încep să se simtă foarte neplăcut.

Dela început România oficioasă li-a închis ușa, iar opinia publică serioasă din România a privit și privește cu o oarecare curiozitate atitudinea suspectă a acestor elemente, ba mai recent deadreptul e împotriva acestora.

Iată câteva date simple cari vorbesc dela sine: Ziarele bucureștene dela 28 Iunie scriu unanim, că refugiatul ardelean *Octavian Goga* la o întrunire ținută în 27 Iunie în București a făcut declarația, că „nu suntem aventurieri și nu de aceea am venit aici pentru ca să ne asigurăm un trai ușor”. Qui s'excuse, s'accuse.

În nrul dela 2 Iulie al ziarului „*Dreptatea*” d. *Oreste* atacă fățiș pe d. Goga și declară, că toți scriitorii din regat sunt hotărâți să înceapă cea mai violentă acțiune împotriva dlui Goga pentru apărarea bunului renume al României.

Nu de mult „Acțiunea Națională” a ținut o nouă întrunire războinică. Poliția a fost nevoită să intervină și să trateze în mod convenit pe refugiații ardeleni cari luaseră parte la această întrunire. Din acest prilej părintele *Vasile Lucaciu*, refugiat și dânsul, protestează energic în nrul dela 15 Iulie al ziarului rusofil „*Adevărul*”, spunând, că „iată acum și autoritățile românești tratează în mod brutal pe frații din Ardeal”. Acelaș ziar în nrul său dela 16 Iulie spune, că Românii Ardeleni cari s'au refugiat la București, „se așteptau la o primire mai bună”.

E caracteristică plângerea din nr. dela 15 Iulie al ziarului „*Adevărul*” în care se spune că autoritățile comunale din Hârja nu au suferit deloc pe refugiați pe teritoriul comunei, ci i-a escortat din comună în comună, ca pe niște corturari.

În nrul dela 22 Iulie al ziarului „*Adevărul*” „Românii Ardeleni din județul Prahova” se plâng, că „în România liberă sunt batjocoriți și spionați, ba consulul de aici a insultat chiar pe președintele societății Ardelenilor”.

E foarte interesantă părerea cercurilor militare române despre acești dezertori. Armata română privește cu anume mândrie la soldații români din armata austro-ungară, cari după cum spun comunicatele austro-ungare dovedesc o atitudine eroică pe câmpul de luptă întru apărarea patriei.

Un ofițer al statului major român a făcut scriitorului acestor rânduri următoarea declarație foarte caracteristică:

— Toate elementele cari compun armata unei țări înainte de toate trebuie să fie disciplinate, iar nu să fie de un spirit aventuros și vecinic gata de revoltă. Noi, ca soldați numai disconsiderație putem să avem față de acei Români, cari s'au subtras datorilor lor și n'au ajutat ostenelele părinților lor, întru apărarea Bucovinei și Ardealului împotriva invaziunii rusești.

Ca cetățeni nu putem să avem nici o stimă față de acești oameni, cari abia instalați la noi deja iau parte la o revoltătoare acțiune împotriva politicii inaugurată de guvernul și statul major al armatei României.

Sub titlul „*Ardealul insultat*” ziarul bucureștean „*Dreptatea*” între altele scrie următoarele despre refugiații din Ardeal:

„...Noi vă iubim, fraților ardeleni sosiți între noi, și de aceea n'am ști cum să tăcem mai bine ca să vă facem traiul cât mai bun. Un lucru, însă: nu cutezați să credeți că aveți dreptul la mai multă dragoste din parte-ne decât cei, cari — cu firi mai puțin pribege sau mai puțin... oratorice — s'au îndărătnicit să rămână la postul lor. Gândiți-vă că în Ardealul, în care spuneți că ați lăsat inima voastră, aducând aici, în siguranța confortului bucureștean numai trupurile voastre și elocința voastră revoltată, acela nu pot fi așa de viteji ca voi, — în orice caz nu se pot viteji în acelaș chip ca voi. Acolo sunt spânzurați, sunt procurori, sunt temnițe, — aici, la noi — la voi, — adică, fraților! — sunt doar cafenele, ataceri de export, săli de întruniri cu aplauze generoase, ziare libere, apartamente și mobile elegante! E o deosebire care, luată în seamă, vă va face să nu disprețuiți atâta pe cei lăsați în urmă.

Ei stau acolo de pază și de veghe. Ei se mulțumesc să aștepte trăind suferința întreagă a unui

neam, — e mult mai ușor, dragilor mei frați, să îndemni de departe, sigur și fără grije! Căci, doar, nu se poate cere tuturor Ardelenilor să fugă — vai! Bucureștii au prea puține cafenele, ca să-i încapă, și apoi — de-ar fi venit toți Ardelenii aici n'am mai fi avut nevoie să mergem la războiu: noi suntem din aceia cari ne-am mulțumii chiar numai cu Ardeleni fără Ardeal!

Și dacă cele trei milioane de țărani — și aceia constituiesc Ardealul adevărat, fraților! — au trebuit să rămână acolo, de ce insultați pe cei cari au socotit că e mai bine și mai românesc să rămână cu ei”.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 28 Iulie. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusec: Situația nu s'a schimbat. Între Bug și Vistula, precum și la Sokal inamicul a întreprins un șir întreg de atacuri violente, dar zădarnice. La apus dela Ivangorod s'a prăbușit în focul nostru un atac al inamicului.

Pe frontul italian: Atacul Italianilor întreprins împotriva platoului Doberdo a început ieri să slăbească. În unele locuri mai continuă canoada violentă a artileriei lor, eforturile de altcum sunt sporadice și se reduc la atacuri slăbite, pe cari le-am respins cu ușurință. Astfel în lupta mare a intrat o pauză. În circumscripția Goriziei, așadară a doua luptă, cu mult mai puternică s'a terminat, ca și cea dintâi cu un eșec deplin pentru inamicul ofensiv. Italianii au aruncat în foc de data aceasta pe teritoriul lat cam de 30 kilometri dintre muntele Sabotino și litoralul, mai puțin 7 corpuri de armată compusă din 17 divizii de infanterie și divizii de glotași și necruțând nici omenii nici materialul de război au dorit să ne rupă linia cu orice preț. Penderile Italianilor în total pot fi prețuite la 100 mii oameni. Numai istoria va putea stabili valoarea prestațiilor trupelor noastre victorioase și a conducătorilor, în aceste lupte de apărare. Nedintite și neînfricate au stat trupele în acelaș loc, unde au stat față cu inamicul acum două luni. Aceasta nu o spunem numai despre pozițiunile noastre dela Gorizia, pentru cari s'au dat două lupte violente, ci și despre întreg frontul ales pentru apărarea frontierei de miazăzi-apus ale monarhiei.

Budapesta, 28 Iulie. — Se comunică dela comandamentul superior al marinei de războiu:

În 27 Iunie, dimineata, crucișătoarele ușoare și torpiloarele noastre au întreprins un atac succes împotriva drumului de fier Ancona-Pesaro și au bombardat cu succes stabilimentele căilor ferate, gările, magazinele, haltele și podurile. Au distrus mai multe locomotive și numeroase vagoane. În Fano a luat flacăra o magazie a căilor ferate, explodând. În aceeaș vreme piloții noștri de marină au aruncat cu succes bombe asupra gării din Ancona, asupra unei baterii, cazarme și alte edificii militare. Cu acest prilej au făcut mari stricăciuni în gara de mărfuri și au distrus multe vehicule. Un rezervor cu oleu a fost incendiat, focul se vedea și la o distanță de 30 mile maritime. Toate unitățile noastre navale s'au întors fără pierdere. Forțe maritime inamice nu s'au arătat.

Berlin, 28 Iulie. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: La miazănoapte-apus dela Souchez, trupele sileziene au recucerit noaptea cu asalt acele părți ale tranșeele noastre, cari erau încă în stăpânirea franceză din luptele anterioare. Am eucerit 4 mitraliere. În Vosgi, pe linia Lingenkopf-Barenkopf s'au dat lupte desperate. Atacurile Francezilor le-am respins prin contraatacuri, cari au ținut mai multe ore. Cu acest prilej am recucerit pe Lingenkopf, afară de o mică parte, tranșeele pierdute alaltăieri seara.

Pe frontul oriental: Între Mitau și Niemen am făcut ieri prizonieri cam la o mie Ruși. La răsărit și miazăzi-răsărit de Rozan ofensiva noastră progresaază. Am eucerit Goworow. La miazănoapte dela Serock, de ambele părți ale Narewului și la miazăzi dela Nosielok, Rușii au continuat atacurile, cari însă au eșuat deplin. Inamicul a lăsat în mâinile noastre aci și la Rozan 2500 prizonieri și 7 mitraliere. În fața Varșoviei, la apus dela Blonie am ocupat cu asalt localitatea

Pierunow. La miazăzi-apus dela Gora-Calvaria lupta continuă.

Pe frontul sudoriental: Situația trupelor germane nu s'a schimbat.

Cererea aviatorelor franceze.

Lugano. — Aviatorele franceze deja la izbucnirea războiului au făcut cereri la ministrul de războiu să le primească în serviciul armatei. Comandamentul militar a fost însă nevoit să refuze cererea femeilor-aviatoare, pentru că după tratatul dela Haga, *femeile ajunse în captivitate nu sunt privite ca soldați și nici nu vor fi tratate, cum se obicinuește cu soldații.* Aviatorele și-au reînnoit acum cererea, rugând comandamentul militar, să le permită cel puțin să facă cu avioanele lor, serviciul de pază în orașele deschise.

Promisiunile antantei în București Sofia.

Rotterdam. — Antanta a făcut la București și la Sofia promisiunile cele mai ademenitoare. Bulgariei îi promite întreagă Macedonia. Regele Angliei, al Italiei și Poincaré în chestia tratativelor, stau într'un neînterupt schimb personal de telegrame cu țarul Rusiei.

Ex-ministru francez trimis în misiune diplomatică în statele balcanice.

Berlin. — După informațiile lui „*Kölnische Zeitung*” fostul ministru francez Cruppi, va cerceta, în misiune diplomatică, statele balcanice.

Consiliu de coroană sârb.

București. — Din Niș se anunță: Aici s'a ținut un consiliu de coroană sub prezidenția moștenitorului de tron, principele Alexandru, la care, afară de membrii cabinetului, au luat parte voevodul *Putnik*, șeful statului-major sârb și generalii *Misici*, *Iankovici*, *Stefanovici* și *Bojanovici*. Din hotărârile consiliului de miniștri n'a transpirat nimic în publicitate. După amezii, *Pasici*, l-a cercetat pe președintele scupstinei, cu care s'a sfătuit, ca regele să convoace de nou scupstina la începutul lunei August.

Nota de răspuns a Angliei, către America.

Londra. — Agenția „*Reuter*” anunță din Washington: Răspunsul britanic, dat la nota americană, accentuiază, că Anglia a observat totdeauna cu strictețe principiile fundamentale ale dreptului popoarelor. Dacă vr'un stat neutral, are vr'o plângere, poate să-și ducă afacerea în fața judecătoriei, sau a unei judecătorei alese. Dacă un stat neutral e luat ca bază de operații din partea vr'unui beligerant, atunci ceilalți beligeranți au dreptul să blocheze respectivul stat neutral. Anglia se provoacă la faptul, că Statele-Unite, în timpul războiului civil au blocat țarmul Bermudei și acest caz, legitimează și procedura Angliei. Anglia vrea să împiedece de-a trece marfă din America în Germania prin Dania, Olanda și Svedia. Conform notei, unicul mod de-a controla destinația adevărată a transporturilor din Statele-Unite, este stabilirea maximul trebuințelor respectivului stat neutral și peste acest maxim nu s'ar permite nici un import. Acesta e unicul mod, căci altcum, statele neutrale în temerea lor de Germania n'ar îndrăzni să oprească transportul de mărfuri prin teritoriul lor, pentru Germania.

Germania a dat un împrumut Greciei.

Athina. — Guvernul grecesc a contractat în Germania un împrumut de 200 milioane. În cele mai apropiate zile o comisie va merge la Berlin, să stabilească definitiv condițiile împrumutului. Guvernul grecesc la început a vroit să facă un împrumut în Anglia, dar deoarece guvernul britanic, a pus între condiții, unele obligamente de natură politică, guvernul grec a fost nevoit să refuze propunerea Angliei.

Serbia îndemnată la ofensivă.

Sofia. — „*Balkanska Tribuna*” e informată din Niș, că conducerea armatei sârbești a dat la jumătate din armată concediu pentru lucrările de câmp, căci numai așa s'a putut asigura adunarea recoltei, pentru ca țara să nu fie amenințată de foamete.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 29 Iulie 1915.

Știre personală. Anunțăm cu bucurie, că după ce și-a terminat cura medicală d. Vasile Goldiș s'a întors azi acasă bucurându-se de o deplină sănătate.

Eroii noștri. Dela biroul presei ministerului de războiu primim următoarele: Caporalul titular *Nicolae Grama* din regimentul 50 de infanterie a luat parte de bunăvoie în repetite rânduri ca comandant înaintea liniei de foc. S'a furisat în mai multe rânduri printre posturile dușmane și a adus vești foarte bune despre pozițiile dușmane și despre efectele artileriei noastre. În tovărășia a trei soldați, i-a reușit odată să prindă o patrulă vrăjmașă constatătoare din cinci oameni.

Pentru aceste fapte i s'a acordat *medalia de argint cl. III.*

Învățători români — morți pentru patrie. După Nr. 28 e. f. Nept. lapja au mai murit moarte de erou următorii învățători români: *Mitrofan Cosgarea*, inv. gr.-or. com. Alba-inf. *Axente Frățilă* (Galgoc) gr.-cat. com. Târnava-mică și *Filip Lupea* din Cisteiul-român inv. gr.-cat. com. Alba-inf.

Impărăteasa Germaniei în Prusia-Orientală. Agenția Wolff anunță: *Victoria Luiza* împărăteasa Germaniei a călătorit ieri în Prusia-Orientală, pentru a vedea în persoană, reclădirea localităților pustiite de Ruși. În Allenstein împărăteasa, a fost primită de mareșalul de Hindenburg. Din Allenstein împărăteasa a plecat mai departe spre Niedenburg.

Depunerile la băncile României s'au urcat cu șasezeci și două milioane. „La Politique” anunță din București: Depunerile la băncile României s'au urcat, în decursul războiului, într-o măsură uriașă. În cele dintâi trei luni ale anului de războiu bilanțul băncilor României au arătat la depuneri un spor de 62 milioane. A sporit afară de aceasta considerabil stocul de aur al băncilor și în general al pieții financiare.

Ambasadorii puterilor centrale la Sinaia. Din Sinaia se anunță: Ambasadorul german Dr. *Busche* a dat Duminecă în restaurantul „Palace” un banchet la care au luat parte contele *Czernin*, ambasadorul austro-ungar, *Sefa-bey* ambasadorul turc, contele *Stallberg* atașatul militar german, cu familiile lor și alte personalități.

5 trăsuri de metal în 5 zile. Sunetul de de trâmbiță a răsunat în zilele aceste pe străzile Aradului, anunțând sosirea trăsuri trimisă de comanda pieței militare pentru ca să adune dăruirile de metal a locuitorilor. Afară de fer și oțel, se primește tot felul de metal. În total până s'au adunat până la 5 trăsuri pline cu metal. Adunarea metalului se va continua conform programului, azi și în zilele viitoare și pe celelalte străzi în cari încă n'au fost trăsurile.

Măsuri cu privire la corespondențe în Austro-Ungaria. „Viitorul” publică următorul comunicat: Atașatul militar al Austro-Ungariei la București a adus oficial la cunoștința ministerului de afaceri străine, că următor unei dispozițiuni a autorităților militare austro-ungare, este formal oprit tuturor persoanelor ce străbat monarhia, de a duce cu ei scrisori sau corespondențe, indiferent de ce fel.

Călătorii vor fi supuși unei cercetări, și corespondențele confiscate.

Numai curierii diplomatici vor fi exceptați dela această dispoziție.

Mulțumită. În numele Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei, venim să rostim cea mai profundă mulțumită doamnei *Eleftera Dr. Mihali* din Dej, pentru generosul dar de 1000 coroane trimis pentru trebuințele atelierului ce Reuniunea susține la Orăștie.

Asemenea primească recunoștința noastră caldă băncile române:

Albina din Sibiu, care și în anul acesta	
ne-a trimis	200 cor.
Ardeleana din Orăștie	100 cor.
Decebal din Deva	50 cor.
Corvineana din Hunedoara	50 cor.
Bunul Dumnezeu le răsplătească generositatea nobilă, arătată față de scopurile ce urmărește Reuni-	

nea noastră. *Deva*, 28 Iulie 1915. *Elena Pop Hosszu Longin*, prezidentă. *Dionisiu Ardelean*, secretar.

Expediții polare. Se telegrafiază din Krasnoiask că în ziua de 9 Iulie a. c. a plecat din acest oraș o expediție navală pentru mările polare dela nord, comandată de căpitanul *Kurschoff*, în scop de a ajuta expedițiile căpitanului *Wolcinski* care se găsește în mările polului nord.

Bojdenca lui Ion Creangă. În Iași, s'a luat inițiativa de a se restaura faimosul bordei din dealul Scăricicăi, în care a sălășluit pe vremuri marele povestitor al neamului, *Ion Creangă*.

Meritul ei revine dlui *I. Mitru*, directorul școlii normale „Vasile Lupu” care vizitând, cu profesorii și elevii școlii, bordeiul lui *Creangă*, a avut inspirația de a aduna un fond de o mie lei, cu care să se poată restaura bojdenca.

Odată resturată se va consolida și terenul pe care se afla clădirea bojdenca, în așa fel că apele ce se scurg să nu o surpe din nou. În acelaș timp, se va pune și o placă comemorativă care să arate generațiilor viitoare că în acest palat... țărănesc, a locuit minunatul povestitor *Ion Creangă*.

Ultima oră.

TRANSITUL BULGAR PE TERITORUL ROMÂN.

București. — Ministrul României la Sofia, d. *Derussi*, a avut o întrevedere zilele acestea, cu dnii *M. Morloff*, directorul căilor ferate bulgare și *Ratcho Kosseff*, secretarul general a ministerului de externe, în preajma transitului bulgar, pe teritoriul român.

FEDERAȚIUNE BALCANICĂ.

Sofia. — D. *Aristote Sideris*, deputat în camera elină din circumscripția Salonicului a sosit la Sofia, venind din București. În ziua de 10 Iulie v. ora 9 seara, d. *Sideris* a ținut la clubul socialistilor o conferință asupra necesității unei „Federațiuni balcanice”.

LUPTE VIOLENTE ÎNTRE BUG ȘI VISTULA.

Budapesta. — Se comunică dela cartierul presei: **Între Bug și Vistula pe frontul dela Sokal s'au dat lupte violente. Am respins toate atacurile inamice. Ieșirea Rușilor din Ivangorod s'a prăbușit în focul artileriei noastre.**

PROLUNGIREA MORATORULUI.

Budapesta. — *Monitorul oficial publică în numărul său de azi ordinațiunea ministerială privitoare la prolongirea moratorului. În baza acestei ordinațiuni se poate cere plățirea datorilor a căror termen expiră în 31 Iulie. Sunt însă și unele excepții. Între aceste sunt restanțele chirurilor după locuințele familiilor celor înrolați. Afară de aceasta se pot ridica dela bănci toate depunerile în întregime, făcute în decursul moratorului, dacă respectivul deponent dovedește că are îndatoriri bănești. Ordinațiunea normază și noul preț maximal al grâului.*

NICOLAIEVICI SPEREAZĂ ÎN VICTORIA FINALĂ.

Berlin. — **Marele duce Nicolaiievici primind la sine o delegațiune din Moscva a declarat:**

— **Se lansează știri că ași fi bolnav de moarte — dar vedeți sum sănătos și am speranță în victoria finală.**

AM CAPTURAT UN TREN MILITAR LA RADOM.

Cracovia. — *Cu prilejul refugierii Rușilor din Radom, am prins un tren militar, care sta gata de plecare, plin cu funcționari ruși.*

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

POSTA ADMINISTRATIEI.

Au plătit în abonament următorii: D. *Ioan Blidariu*, Toplița 7 cor. până la 30 Sept. a. c.; D. *Vasile Hrelia*, Toplița 7 cor. până la 31 Iulie a. c.; D. *George Borzea*, Coveș 14 cor. până

la 31 Dec. a. c.; D. *Ilie Bursășiu*, V. Seliște 7 cor. până la 30 Sept. a. c.; D. *Ioan Ilioviciu*, Danoș 10 cor. până la 15 Sept. a. c.; *George Balta*, Seraievo 3 cor. până la 31 Iulie a. c.; *Alex. Ioanoviciu*, Cerna 7 cor. până la 30 Sept. a. c.; *Crăciun Meri*, Șag 14 cor. până la 31 Decembrie a. c. D. *Dumitru Fleșariu*, Toarcia 7 cor. până la 30 Sept. a. c.; *Ioan Tr. Filip*, Lugoșul inf. 7 cor. până la 30 Sept. a. c.

„ARDELEANA”

INST. DE CREDIT ȘI DE ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII ORĂȘTIE

AVIZ.

La institutul nostru află aplicare imediat doi practicanți cu praxă bună de bancă; salariu lunar până la 150 cor. Reflectanții să-și înainteze documentele, prin cari dovedesc praxa de bancă, iar în cerere să amintească, că într-un câț stau sub deobligământul militar.

Orăștie-Szászváros, la 28 Iulie 1915.

A 2476—2

Directiunea.

ANUNȚ.

Caut UN PRACTICANT sau PRACTICANTĂ cu maturitate în farmacia din Szászváros (Orăștie).

Cornel Demeter,
farmacist.

(De 2474—4).

ANUNȚ.

Un candidat de avocat cu practică, află aplicare în cancelaria subscrișului.

Dr. AUREL PINȚIA, adv.
Tenke (Bihar m.)

(Pi 2470—3)

Nr 178/C. ex. 1915.

CONCURS.

Fiind localitățile internatului Comunității de avere ocupate încă dela începutul războiului, pentru plasarea eroilor noștri soldați; răniți pe câmpul de onoare. Comunitatea de avere se vede necesităată ca cu abateră dela paragraful 6 al statutului internatului să ofere sprijinul său — elevilor cu tragere de inimă pentru carte — în alt chip și anume împărțind ajutoare în bani.

Pentru anul 1915—16 se vor ajutura 60 elevi ordinari ai gimnaziului sup. de stat din Caransebes și adevă:

15 elevi vor primi 20 coroane la lună	
15 " " " 15 " " " "	
15 " " " 10 " " " "	și
15 " " " 6 " " " "	

Afară de ajutorul în bani acestor elevi li se vor mai da o uniformă completă, 2 părechi de ghete și albiturile necesare.

(Se observă, că acestea formând proprietatea internatului, la finea anului școlar au să se restituie).

Pentru ajutorul de 20 coroane la lună, pot să petiționeze numai acei fii ai împăduritorilor, cari prin atestatul școlii dovedesc purtare morală exemplară și progres eminent în studiu, sau și fii familiilor împădurite cu stare materială slabă, dar cu calcul general bun. — Pentru ajutorul de 15 coroane lunar pot petiționa fii de grăniceri cari au absolvat cu succes bun 4 clase primare s'au vre-o clasă gimnazială. — pentru cel de 10 coroane lunar pot petiționa acei fii ai familiilor împădurite cari, săraci fiind, dovedesc purtare bună și rezultat cel puțin suficient, iar pentru ajutorul de 6 cor. la lună pot petiționa toți fiii de grăniceri — fără considerare la starea materială a părinților, dar cu progres în studiu cel puțin îndestulitor.

Rugărilor au a se instrua cu următoarele documente:

1. Atestat școlar.
2. Extras de botez.
3. Certificat de vaccinare resp. de revaccinare (oltoire).
4. Atestat de paupertate sau atestat despre starea lor materială și certificat precumcă aparțin familiilor împădurite.
5. În fine certificat de înscriere estradat din partea direcțiunei gimnaziale.

Rugările instruate cu documentele (1—5) sunt a se substerne Comitetului Comunității de avere până la 20 August st. n. anul curent.

Onoratul oficiu comunal este rugat a publica pe calea obicinuită în comună concursul de față. *Caransebes*, la 15 Iulie 1915.

Patriciu Drăgălina,
președinte.

So 2472—1.